

Muren – den bortglömda agenten

Aktörskap, materialitet och konflikt i Belfast

Erica Frank
Elin Sandberg

Abstract

Uppsatsen behandlar fredsmurarnas roll i Belfast och syftar till att öka förståelsen för materias aktörskap samt betydelse i konflikt. Undersökningen utgår från befolkningens uppfattningar av murarna och empiri analyseras djupgående genom fallstudiemetod. Analysverktyget appliceras på empiriskt material, såsom intervjuer, dokumentärer och enkätundersökningar. Genom en kvalitativ textanalys behandlas murens interaktioner för att vidare besvara frågeställningen: *Hur kan muren conceptualiseras som en politisk aktör i konflikter?* Slutsatsen är att muren, enligt Actor-Network-Theory, agerar politiskt i Belfast-konflikten - genom interaktion med andra kroppar, immateriella strukturer och idéer samt funktion som kontrollmedel. Uppsatsen belyser vikten av att ta hänsyn till materias inverkan i konflikter och hur Actor-Network-Theory är fruktbar för analys inom internationella relationer.

Nyckelord: Actor-Network-Theory, ANT, aktörskap, Belfast, mur, materia

Antal ord: 9827

Innehållsförteckning

1	Inledning.....	1
1.1	Syfte och frågeställning	1
1.1.1	Motivering av fall	2
1.1.2	Teorival	2
1.1.3	Frågeställning och hypotes	3
1.2	Avgränsningar och definitioner	3
1.2.1	Avgränsningar.....	3
1.2.2	Definitioner.....	3
1.3	Bakgrund.....	4
1.3.1	Dagens Belfast	5
1.3.2	Identitet i Belfast.....	6
1.4	Forskningsöversikt.....	6
2	Teori.....	8
2.1	Konstruktivism.....	8
2.2	Actor-Network-Theory	9
2.2.1	Actor-Networks.....	9
2.2.2	Verkande krafter och agens	10
2.2.3	Materias interaktion med andra kroppar	10
2.2.4	Materias interaktion med immateriella strukturer.....	11
2.2.5	Materias interaktion med idéer	11
2.2.6	Sammanfattning	11
3	Metod.....	14
3.1.1	Fallstudiedesign	14
3.1.2	Kvalitativ textanalys	15
4	Material	16
5	Analys	17
5.1	Interaktion med andra kroppar – muren som fysisk barriär och kontrollmedel.....	19
5.1.1	Muren – orsak eller effekt?.....	19
5.1.2	Sammanfattning	21
5.2	Interaktion med strukturer och processer – muren upprätthåller det immateriella.....	21
5.2.1	Segregation, skydd och (o)säkerhet	22
5.2.2	Identitet	22
5.2.3	Den sekteristiska representationen av Belfast.....	23

5.2.4	Dekonstruktion av muren lämnar spår	24
5.2.5	Sammanfattning	25
5.3	Interaktion med idéer, konst och historia – muren som politisk anslagstavla.....	26
5.3.1	Sammanfattning	29
6	Diskussion.....	30
7	Slutsats.....	33
8	Referenser	34

1 Inledning

Trots att flera av nutidens pågående konflikter karaktäriseras av murar, är murens roll inom konflikt och materias roll inom internationell politik negligerade studieområden. Efter Kalla Krigets slut och globaliserings intensifiering förväntade sig det internationella samfundet och den akademiska disciplinen att både antalet murar samt dess betydelse inom internationell politik skulle minska - men verkligheten argumenterar för motsatsen.

Belfast har, sedan The Troubles utbrott 1969, präglats av fredsmurar - allt från 14 meters-höga tegelväggar till taggtråds-täckta staket delar staden. Trots att konflikten formellt avslutades 2007 och muren enbart skulle vara en provisorisk lösning, kvarstår de etnonationalistiska spänningarna: Samhället har varken försonats eller lyckats besegra den sekteristiska splittringen. Kampen för att lösa konflikten pågår än idag b.l.a. genom en demonteringsprocess av fredsmuren. Genom att undersöka fredsmuren i Belfast med Actor-Network Theory, strävar uppsatsen efter att undersöka murens roll i dessa processer: *Hur kan muren konceptualiseras som politisk aktör inom konflikt?* Uppsatsen strävar efter att bidra till diskussionen om ett försummat, men högst aktuellt, ämne inom Internationella Relationer och därigenom öka förståelsen för samtida konflikter.

1.1 Syfte och frågeställning

Politikens ursprung kan härledas till murens existens: Skapandet av världens första städer, inom vilka politiska samhällen växte fram, möjliggjordes av murens skyddande funktion. Trots att muren har varit en förutsättning för politikens existens (Nail 2016) har den inte analyserats som en politisk aktör eller tillskrivits betydelse för att förstå konflikt. Murar har historiskt haft inverkan på en stor mängd människor och deras livsförutsättningar, men på senare tid osynliggjorts som aktörer inom IR (Young 2018; Latour 2005).

Uppsatsens syftar till att analysera fredsmurarnas roll i Belfast-konflikten genom att applicera Actor-Network-Theory (ANT). Därigenom vill vi besvara frågan: *Hur kan muren konceptualiseras som politisk aktör inom konflikt?* Vidare, vill vi förstå relationen mellan muren och människan samt öka kunskapen om murars inverkan på konflikter. Murens roll i konflikt kommer analyseras djupgående genom fallstudiemetod. Vi vill därigenom uppmärksamma och få förståelse för konfliktaspekter som negligerats av traditionella teorier. Vi är medvetna om att murens politiska aktörskap är en komplex, omdiskuterad och polariserande fråga bland samhällsvetare. Genom att bredda synen på agens hoppas vi kunna bidra till diskussionen om materias roll.

1.1.1 Motivering av fall

Belfast som fall är intressant att studera utifrån hur bl.a. historiska omständigheter formar murens funktion och stadens socio-rumsliga splittring. Murarna i Belfast är idag ett hett debatterat ämne både med hänsyn till Brexits påverkan på konflikten och den påbörjade demonteringsprocessen av murarna (Ballif 2018). Befolkningens inställning till murarna är splittrad och svårigheter med att implementera demonterings-målet synliggör murens komplexa förankring i samhället (Gusic 2017:278). Fallet har således valts med hänsyn till dess aktualitet och specifika roll i *dagens* Belfast och kan därmed hjälpa oss lyfta berikande aspekter kring murens politiska aktörskap i konflikt

Ur en bredare synvinkel kan muren i Belfast studeras som ett fall av materias politiska inflytande. Även om murarna grundas i en specifik kontext är muren central i många konflikter (Vallet & David 2012). Bennett beskriver hur vår syn på materia begränsar oss och bidrar till samtidens globala problem. En större öppenhet för materias vitalitet kan ge oss verktyg för korrekt konfliktanalys (2010).

1.1.2 Teorival

ANT kan förstås som en subdisciplin till konstruktivismen och utvecklades under 1990-talet till en egen teori. Således har ANT ett eget ontologiskt och sociologiskt ramverk inriktat på att möjliggöra en större förståelse för actor-networks och materias makt (Latour 2005). Till skillnad från ANT tillskriver inte konstruktivismen materia något särskilt analytiskt värde. Konstruktivismen skiljer på mänskliga och icke-mänskliga aktörer, för att vidare premiera mänskliga aktörer och sociala strukturer. ANT utvecklade istället en mer relationell syn: Genom att betona verklighetens heterogena karaktär kan mänskliga och icke-mänskliga aktörer analyseras utifrån samma ontologiska grund. ANT tar fasta på samspelet mellan aktörer, vilket skapar förutsättningar för en mer komplex förståelse av verklighetens sociala dynamik (Cordella & Shaikh 2006).

Uppsatsen ämnar möjliggöra kunskapsackumulering och sammankoppling av olika vetenskaper. Ämnet kan kopplas till den pågående IR-debatten om agens samt synliggörandet av försummade studieobjekt. Baserat på de senaste årens globala ökning av murar, deras förändrade funktion samt murars historiskt sett stora inverkan på individer och samhällen är uppsatsen även relevant för att förstå omvärlden (Callahan 2018).

1.1.3 Frågeställning och hypotes

Vår frågeställning är: *Hur kan muren konceptualiseras som politisk aktör inom konflikt?* För att besvara frågeställningen kommer vi arbeta utefter underfrågeställningen: Hur anser Actor-Network-Theory att murarna i Belfast agerar politiskt? Vår hypotes är att Actor-Network-Theory kommer konceptualisera muren som politisk aktör genom dess interaktion med andra aktörer (människor, immateriella strukturer och idéer), funktion som kontrollmedel och produktion av konfliktlandskap.

1.2 Avgränsningar och definitioner

1.2.1 Avgränsningar

Studien ämnar vara djupgående och avgränsas till analys av *ett fall* med *en teori*. Eftersom uppsatsens syftar till att fokusera murens funktion i konflikten, inte konflikten i sig, kommer beskrivning av konflikten begränsas. Vi ämnar möjliggöra tillräckligt med kunskap för att läsaren ska kunna tillgodose sig uppsatsens innehåll men samtidigt frigöra utrymme för en djupgående analys där fler perspektiv kan inkluderas. Uppsatsen kommer avgränsas till att undersöka empiri som verifierar hypotesen, i enlighet med frågeställningen. För att få en nyanserad förståelse av muren strävar vi efter att belysa olika perspektiv av muren som politisk aktör, i enlighet med analys-schemats olika kategorier.

Inom traditionell IR utgår analysen ofta från system-, stats- eller individnivå. ANT framhåller hur aktiviteter sker på en och samma nivå (inom ett actor-network) (Latour 2005) vilket grundar vårt val att ta avstamp i en dynamisk förståelse av hur strukturer och gränsöverskridande flöden samverkar istället för att utgå från en specifik analysnivå.

1.2.2 Definitioner

Nedan definieras uppsatsens centrala begrepp.

Makt: Vi förstår makt utifrån Oxford English Dictionary's definition:” *[Power is] the capacity or ability to direct or influence the behavior of others or the course of events*” (Lexico 2020). Vi ämnar möjliggöra kumulativt arbete genom att utgå från en etablerad och lättillgänglig definition. ANT ser makt som en relationell, kontinuerlig process. Maktrelationer måste, pga immateriella strukturers instabilitet, befästas i materiella ting för att upprätthållas. Teorin, och uppsatsen, tar således avstamp i makt för att definiera aktörskap men lämnar därefter maktbegreppet. Vi kommer således likt Latour implicit diskutera makt, genom att analysera murens politiska aktörskap, men inte utgå ifrån den traditionella IR-synen av makt som något stater utövar över varandra (Latour 2005).

Mur: Vi utgår från Browns definition av muren som ”an *offensive political military technology, posing as a pacification structure*” (Brown 2010:29). För en mer komplex analys, vill vi förstå muren relationellt samt utifrån fler egenskaper än de traditionella. Definitionen inkluderar även immateriella och dynamiska aspekter av muren. Under uppsatsen använder vi oss av begreppet (*freds*)muren när vi pratar om muren som fenomen, respektive (*freds*)murarna när vi diskuterar de faktiska murarna i Belfast.

Etnonationalism: Uppsatsen utgår från McGarry & O’Learys definition av etnonationalistiska konflikter: “Social- psychological, rooted in historically established collective identities and motivated by the desire to be governed by one’s co-nationals, both for security and for collective freedom.” (2010:848). Definitionen samstämmer med uppsatsens ambitioner och kan användas för att förstå konflikten i Belfast. Fortsättningsvis utgår vår benämning på de primära grupperna i konflikten, Katoliker och Protestanter, utifrån ovanstående definition. Vi utgår från att konflikten i Nordirland främst är av etnonationalistisk karaktär. Benämningarna Katoliker/Protestanter syftar på den etnonationalistiska tillhörigheten, då religionerna i stor utsträckning formar gruppernas nationella tillhörighet. Vi vill understryka att konflikten inte enbart är religiös utan främst politisk. Frågor kring identitet och tillhörighet står dock i konfliktens centrum, vilket är den primära anledningen till att vi valde dessa begrepp istället för de mer explicit politiska begreppen nationalister/unionister. Vidare, vill vi understryka att grupperna inte är homogena, utan personer inom grupperna har olika villkor och påverkas olika av murarna. Vi är medvetna om att grupperna inte är uttömmande men anser dem lämpliga för att nå uppsatsens ambitioner och möjliggöra en enhetlig begreppsanvändning (McGarry & O’Leary 2010).

1.3 Bakgrund

Flera av nutidens pågående internationella konflikter karaktäriseras av en mur t.ex. Belfast-konflikten, Israel-Palestina och Nordkorea-Sydkorea. Många av dessa murar kom till under Kalla kriget, då muren såg som ett skydd mot den onde ”andre”. Efter Berlinmurens fall 1989 fanns en tro på att muren skulle försvinna vilket resulterade i att dess status som politisk institution och relevans som studieobjekt inom internationell politik minskade. Neoliberalismen växte, globaliseringen ökade och ett skifte infann sig både inom IR (Callahan 2018; Vallet & David 2012). Efter 9/11 förändrades dock situationen och idag ökar antalet murar snabbt globalt. Mer än hälften av dagens murar har tillkommit de senaste 20 åren (Vallet & David 2012) men både deras form och syfte har förändrats. Belfast-konflikten är ett av de fall där en första mur tillkom under Kalla kriget men där murarna kvarstätt, och ökat i antal, trots att konflikten formellt avslutats (MSB 2013).

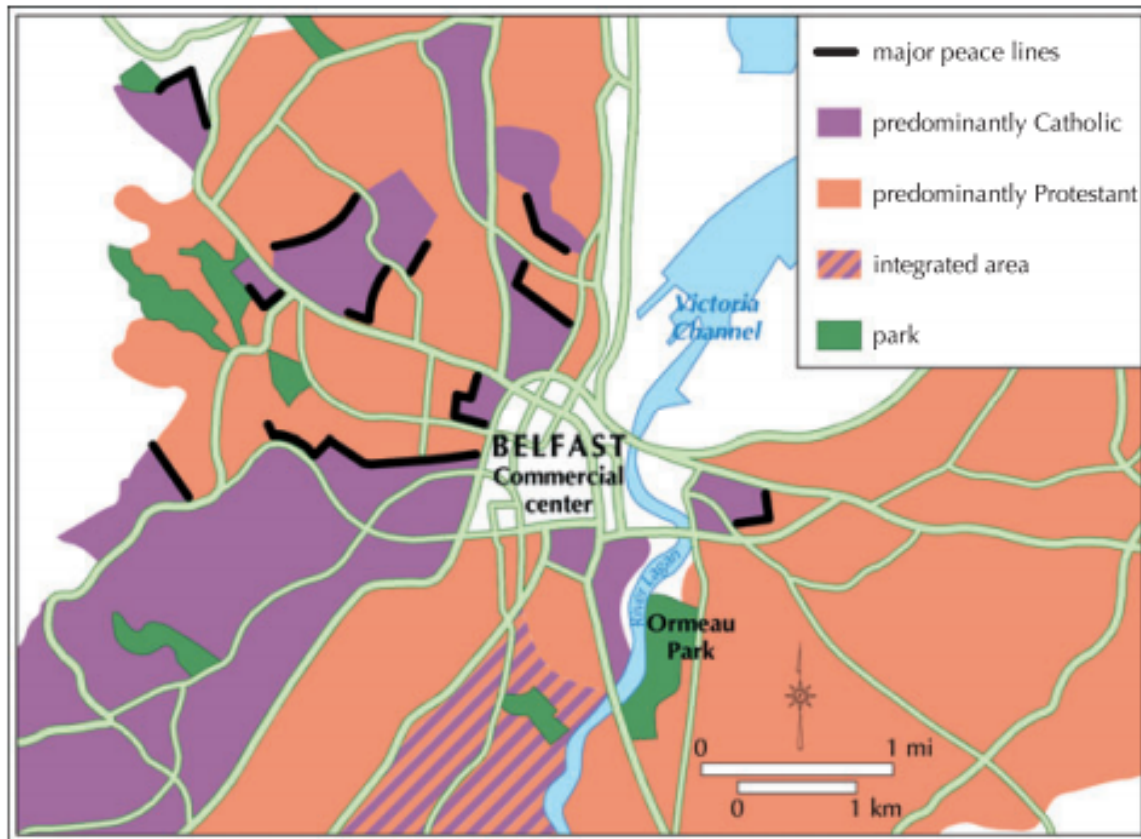
Den irländska ön har präglats av konflikter mellan briter och irländare i århundraden. Konflikten har tagit olika uttryck och berört olika aspekter under historien. Irländarnas kamp för självständighet och landets interna etnonationalistisk splittring påverkat landets politiska (in)stabilitet. Efter strider mellan IRA och den brittiska armén delades den irländska ön 1921 i en katolsk och en protestantisk del (Nordirland). Irland fick då självstyre som 1949 övergick till självständighet. Nordirland fick självstyre men fortsatte tillhöra Storbritannien, dock styrdes gemensamma brittiska frågor från London (MSB 2013).

Diskrimineringen mot landets katolska minoritet frammanade 1960-talets medborgarrättsrörelse. De ökade spänningarna resulterar i "The Troubles" officiella start 1969 och att (formella) fredsmurar började byggas (MSB 2013). Murarna kan förstås som en serie barriärer med olika form, huvudsakligen belägna i Belfast, med syfte att skilja grupperna och deras respektive områden åt för att minska våldet (Gusic 2017). Murarna etablerades som provisoriska murar på initiativ av befolkningen. Sedan användes de som formella åtgärder av armén för att snabbt minska konfliktupptrappningen i samhället (Ballif 2018). Befälhavare General Freeland underströk 1969 hur muren enbart skulle vara en temporär lösning (Ballif 2018:37), men våldet eskalerade och konflikten fortsatte trots upprepade försök till konfliktthantering. Gradvisa förändringar under 1980–1990-talet möjliggjorde små framsteg, som resulterade i paramilitära gruppers vapenvila 1994 och långfredagsavtalet 1998 (MSB 2013).

1.3.1 Dagens Belfast

Trots att The Troubles formellt avslutades 2007 pågår fortfarande paramilitär aktivitet (MSB 2013). Vissa murar har tagits bort, men majoriteten har byggts och/eller förstärkts efter de paramilitära gruppernas vapenvila 1994 (Ballif 2018). Uppdelningen mellan protestantiska och katolska områden 2010, samt stadens murar, syns i figur 1. Befolkningens nuvarande inställning till murarna är splittrad: Å ena sidan uttrycks önskan att ta ner murarna i syfte att minska gruppsspänningar och bryta det fysiska arvet av sekteristisk uppdelning. Å andra sidan uttrycker befolkningen ett behov av murar för att upprätthålla säkerheten i samhället (BBC 2018). Delar av befolkningen beskriver en rädsla både för demontering samt påföljande risker (Simspon 2020).

Segregeringen i Belfast uppstår och upprätthålls genom hur befolkningen väljer att leva i homogena områden. Vidare, är den gränsöverskridande rörelsen och interaktionen i samhället generellt låg och konfliktpräglad. Samhällsviktiga funktioner är i stor utsträckning separerade mellan grupperna och 75 % av befolkningen undviker att gå till det närmsta sjukhuset för att det ligger på "fel sida" (Gusic 2017:250). Paramilitära grupper kontrollerar fortfarande delar av staden och rädslan för våld påverkar befolkningens vardag (Gusic 2017).

Figur 1. Visar Belfast etnonationella uppdelning. Källa: Brunn m.fl. 2010.

1.3.2 Identitet i Belfast

Som tidigare nämnts, är de sociala identiteterna i Belfast inte enbart religiösa, men då religion och politik utgör både innehållet i de sociala kategorierna och kriterierna för medlemskap (rule of membership) blir dessa aspekter grundläggande för inkludering/exkludering. Belfasts sociala identiteter är relationella och en effekt av det dynamiska och aktivt producerade förhållandet mellan likheter och skillnader i samhället: *Vi* kan inte existera utan *dem*. Till följd av det upplevda hotet från “de andra”, står skillnaderna mellan identiteterna i centrum, på bekostnad av gruppernas likheter och den gemensamma identiteten (Korving 2015:19f).

1.4 Forskningsöversikt

Forskningsöversikten utgår från murar, gränser och materias vitalitet - då murar å ena sidan kan förstås som gränser, å andra sidan även skiljer sig och kan förstås som något mer än en gräns (Newman 2003 B). Vi ämnar bygga vidare på tidigare forskning om gränser genom att följa fotspåren från Newman, Bennett och Nail. Newman understryker behovet av att sammanföra olika typer av gräns-vetenskap,

för att möjliggöra förståelse för gränsers multidimensionella och hierarkiska aspekter (Newman 2003 A). Gränsers egna interna dynamik påverkar och påverkas ömsesidigt av verkligheten i anslutning till gränsen - vilket är aspekter vi vill undersöka utifrån hur muren både reflekterar och förstärker skillnader i samhället (Newman 2006).

Newman understryker även hur gränser behöver förstås som bredare fenomen (Newman 2006) - vilket överensstämmer med Bennetts tvärvetenskapliga strävan. Genom att undersöka materia både filosofiskt och politiskt, arbetar hon för alternativ förståelse av materia - vilket överensstämmer med uppsatsens ambition. Vital materialism är mer radikal än ANT och anser att alla former av materia har eget liv och kraft att påverka. Användning av vital-materialister, såsom Bennett (2010), bidrar med en ny bild av murens fysiska närvaro där materia inte bara uppmärksammas i förhållande till människor, utan även har självständig agens. Uppsatsen kommer dock inte att fokusera på materia utan att inkludera människor, eftersom vår förståelse av muren som aktör kommer från mänskliga erfarenheter. Bennetts ramverk hjälper oss dock att undersöka nya aspekter av hur människor påverkas av omgivande materia (Bennett 2010).

Nail bidrar med ett systematiskt försök till ett teoretiskt ramverk för att förstå gränsers struktur och funktion på olika domäner av det sociala livet. Alla gränser kan förstås som processer av social uppdelning: Genom *kinopower* beskriver Nail vikten av att inkludera social rörelse i analysen. Vi uppfattar "Theory of the border" som ett teoretiskt bidrag för att förstå murens funktion och materias inflytande, vilket till stor del saknas inom IR (Nail 2016).

Young diskuterar murens olika funktioner i stadsrummet, och hur dessa varierar över tid och rum. Genom att diskutera murens inverkan på staden, samt invånarnas upplevelse av och rörelse i den, uppmärksammar hon hur murar reglerar det offentliga livet. Genom att diskutera murens funktion i actor-networks, bidrar Young med teoretiska insikter om materias aktörskap (Young 2018).

Gusic och Callahans forskning tar fasta på murar mer specifik (2017;2018). Callahan menar att vi genom att förstå hur murar förkroppsligar politiska handlingar, ser hur muren skapar politisk mening (Callahan 2018). Gusic undersöker murar i 3 efterkrigsstäder för att förstå hur muren påvisar kontinuitet snarare än diskontinuitet av konflikt i "fred". Genom fallet Belfast bidrar Gusic både med empiriska och teoretiska bidrag, som vi tacksamt använder för att reflektera kring fredsmurens funktion som politisk aktör (Gusic 2017).

Ballif undersöker, liksom Gusic, murarna i Belfasts förändring i förhållande till omgivande samhällstendenser. Genom att uppmärksamma både historiska, demografiska och socioekonomiska aspekter av stadens etnonationalistiska geografi, bidrar hon med infallsvinklar kring murens funktion och demonteringsprocessen förutsättningar (Ballif 2018).

2 Teori

Nedan följer en redogörelse för konstruktivism och dess subdisciplin Actor-Network-Theory (ANT)¹. Först beskrivs konstruktivismen i syfte att tydliggöra ANT:s grund och visa att skillnader i analysverktyg skapar olika förutsättningar. Fortsättningsvis beskrivs uppsatsens huvudteori ANT. Under 1990-talet distanserade sig ANT i allt större utsträckning från konstruktivismen, och utvecklades åt ett eget håll. Till följd av ANT:s strävan efter utökad förståelse av actor-networks egenskaper, utvecklades ett eget ramverk som tog större hänsyn till relationella aspekter och materias agens. Trots konstruktivismens utveckling under 2000-talet kvarstår den grundläggande premissen om det materiella och immateriellas olikheter - vilket ANT motsätter sig (Baron & Gomez 2016). ANT beskriver hur materiella aktörer aktivt bidrar till verkligheten, vilket motiverar valet att applicera ANT för att analysera frågeställningen och att inkludera konstruktivismen i teori-avsnittet för full förståelse av ANT (Baron & Gomez 2016). Teoridelen avslutas med en tabell där teorierna sammanfattas för att synliggöra deras likheter och skillnader.

2.1 Konstruktivism

Konstruktivismen uppstod som metateori, men har utvecklats till att även bidra med egen empirisk analys. Konstruktivismen kan betraktas som en grupp av sammanlänkande teorier med både gemensamma drag och skillnader. Trots att konstruktivismen idag används frekvent och influerar den etablerade diskursen, är den fortfarande ett radikalt alternativ till traditionella teories epistemologiska uppfattningar och analys av internationella relationer (Behraves 2011).

Konstruktivismen ifrågasätter hur immateriella strukturer ofta åsidosätts: Det internationella systemet är socialt konstruerat, eftersom immateriella strukturer och den gemensamma sociala verkligheten ger materiella strukturer mening (Jung 2019). Mänsklig interaktion formas främst av idégrundade faktorer, då gemensam kunskap och delade uppfattningar skapar ett ramverk för människors agerande. Tillskillnad från ANT, analyseras alltså materiella strukturer som något sekundärt och distinkt annat än immateriella strukturer (Theys 2017).

¹ Det finns skilda åsikter huruvida ANT är en subdisciplin som tillhör konstruktivismen eller en självständig teori. Vi utgår från att ANT uppkommit inom konstruktivismen men därefter utvecklats till en självständig teori. Således används fortsättningsvis ordet "teori" när ANT beskrivs.

Teorin beskriver hur aktörer styrs av det dialektiska förhållandet mellan aktörer och strukturer (Behraves 2011). Aktörers intressen och mål beror på deras sociala identiteter - som uppstår, formas och reproduceras i förhållande till andra aktörer samt den omgivande kontexten (Reus-Smit 2013). Identiteter ges stor betydelse inom konstruktivismen, vilket utmanar traditionella teoriers uppfattningar av agens och beteende (Wilson 2020).

Konstruktivismen har fortsättningsvis haft betydelse för studier av gränser. Gränser ses som socialt konstruerade och kontextuellt formade. Callahan beskriver hur gränser kan vara mer eller mindre materiella, men gemensamt är att de konceptualiserar skillnader och bidrar till kategorisering av "vi" och "dem" (2018). Gränser kan därför förstås både som konkreta manifestationer (t.ex. murar) och som representationer genom imaginära bilder. Genom att uppmärksamma hur gränser, t.ex. fredsmurarna, konstituerar skiljelinjer hjälper konstruktivismen oss förstå hur gränser producerar, reflekterar och reproducera skillnader mellan sociala kategorier. När förhållandet mellan rumslig avgränsning och social identitet tas i beaktning, kan vi nå en större förståelse för hur sociala och materiella strukturer samverkar (Korving 2015).

Sammanfattningsvis betonar konstruktivismen världspolitikens sociala, idémässiga och intersubjektiva karaktär. Konstruktivismen fokuserar på immateriella strukturers inflytande. Genom att uppmärksamma hur socialt konstruerade strukturer formar aktörers dynamiska identiteter, intressen och beteenden bidrar konstruktivismen å ena sidan till en förståelse för hur det immateriella och materiella samspelar. Å andra sidan, överordnar teorin det immateriella - då det materiellas mening är beroende av den sociala kontexten - vilket är en central skillnad mot ANT.

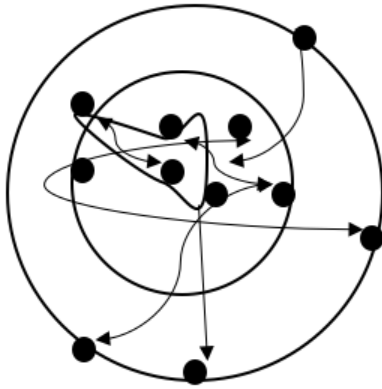
2.2 Actor-Network-Theory

Actor-Network-Theory är en sociologisk posthumanistisk teori som används tvärvetenskapligt. Den fokuserar b.l.a. materias agens, relationer och makt. Teorin utvecklades huvudsakligen av Bruno Latour under 1980-talet, med konstruktivismen som grund. Latour menar att världen existerar i konstant skiftande relationsnätverk, därav sker all interaktion på en enhetlig nivå. Med hjälp av ANT kan vi undersöka murens politiska aktörskap samt dess relationer till människor, strukturer och idéer (Latour 2005).

2.2.1 Actor-Networks

Världen är enligt ANT ett stort actor-network av b.l.a. aktörer, handlingar och verkande krafter. Teorin utelämnar kontexten som actor-networks formas inom (Baron & Gomez 2016), eftersom verkligheten inte existerar utanför nätverken och det därför inte finns en bakomliggande kontext (Latour 2015). Handlingarna är sammansättningar av tidigare handlingar av olika aktörer, och därmed ett resultat

av olika verkande krafter (såsom materia, idéer, människor, tankar mm). Med hjälp av ANT kan vi undersöka vilka verkande krafter som finns, följa dem och se hur de gestaltas. För att kunna använda oss av ANT behöver vi först förstå de teoricentrala begrepp som följer.

I figur 2 gestaltas ett abstrakt actor-network med noder av sammankopplingar. Varje nod är en handling och sammankopplingarna de verkande krafter som påverkar handlingen.

Figur 2. Ett abstrakt actor-network. Källa: uppsatsförfattarnas egen figur.

2.2.2 Verkande krafter och agens

En handling beskrivs som en nod av tidigare och framtida handlingar i ett actor network. En aktör handlar aldrig ensamt: en handling kan lånas, influeras och domineras av andra enheter. Vid analys av aktörskap behöver vi därför centrera hur olika agenser interagerar och hur handlingar formas och förflyttas inom actor-networks. Det är inom dessa interaktioner som handlingar växer fram och formas. Denna process pågår inom en sammansättning (an assemblage) (Latour 2015:62). En sammansättning är inte en specifik domän utan en sammanslutning där aktiviteter sammanvävs (Latour 2005:7).

Verkande krafter är det som *gör* något. De gör skillnad i ett visst tillstånd, med andra ord påverkar de riktningen på en handling. Den verkande kraften kan vara en aktör om den gestaltas med en kropp eller en aktant om den saknar gestaltning (Latour 2015:69f). Således är varje ting som förändrar ett tillstånd eller påverkar riktningen på en annan aktörs handlande en aktör (Latour 2005:72). Handlingar är inte enbart aktiviteter som människor avsiktligt utför utan snarare något som förflyttas, i olika former, mellan olika typer av aktörer (Latour 2015:89f). Således kan ting förändra, försvåra och möjliggöra handlande (ibid).

2.2.3 Materias interaktion med andra kroppar

Materia sätts samman av olika aktörer genom olika handlingar och är följaktligen inte en historielös behållare utan ett resultat av en kontinuerlig process av olika komponenter och beslut (Latour 2005:64). ANT tillskriver materia aktörskap och menar att de flesta handlingar består av materia-människa interaktioner (Latour 2005:75f). Teorin menar att materia kan förenkla, påverka, uppmuntra och möjliggöra mänskligt handlande men även hindra människor från att självständigt agera. Latour poängterar att materia inte ersätter mänskligt handlande (Latour 2015): Det kan existera flera metafysiska nyanser mellan full kausalitet och avsaknad av kausalitet (Latour 2005:72). Därutöver kan teknologi, hur materia är

sammansatt och skillnaden mellan olika material, delta som interagerande mellanhand mellan människor och icke-människor (Baron & Gomez 2016).

2.2.4 Materias interaktion med immateriella strukturer

Inom traditionell samhällsvetenskap anses sociala strukturer och praktiker vara tillräckligt starka för att (in)direkt bestämma människors handlande och därigenom producera ojämlikheter. Däremot finns det ingen förklaring till hur dessa sociala fenomen får sin styrka. Latour menar att det istället är materia som förser samhället med stabilitet och att det är genom att befästas i materia som immateriella asymmetrier kan bestå (Latour 2015:85f). De sociala strukturer som samhällsvetenskapen traditionellt refererar till har svårt att spridas i tid och rum och måste, om de inte befästs i materia, oavbrutet omförhandlas. Förutom att materia är en mellanhand som befäster, transporterar och reflekterar det immateriella, kan materia även, med grund i dess aktörskap skapa ojämlikheter, polarisering och utöva makt (Latour 2005:72). Makt, hierarkier och dominans är därmed resultatet av, inte källan till, en kontinuerlig process som materia både kan ge upphov och bestånd till. Även grupper beskrivs som en pågående process: de bildas, omformas och upplöses. De har olika identitet vid olika tidpunkt baserat på deras sammansättning. Gruppidentitet måste, på samma sätt som annat immateriellt, befästas i materia för att bestå (Latour 2015).

2.2.5 Materias interaktion med idéer

Idéer är enligt ANT en aktant: en handlande kraft utan urskiljbar kropp. Idéer tillskrivs agens och påverkar handlande på samma sätt som andra aktörer, men måste pga dess immaterialitet befästas i materia för att få långvarig påverkan. Det är svårt, om inte omöjligt, att helt urskilja idéer från andra immateriella strukturer. Idéer är en del av en större process eftersom all interaktion sammanlänkas och överlappas i konstant skiftande actor-networks. Idéer kan bestå, bli historiska arv och påverka konflikter genom att befästas i konst, minnesmärken eller i politiska budskap som porträtteras på materia (Latour 2015).

2.2.6 Sammanfattning

Actor-Network-Theory beskriver världen som ett konstant skiftande nätverk (ett actor-network). Teorin definierar en aktör som varje ting som förändrar ett tillstånd eller påverkar riktningen på en annan aktörs handlande. ANT undersöker materias aktörskap samt interaktion både med mänskliga aktörer och immateriella strukturer.

Tabell 1. Sammanfattning av teorierna som används i uppsatsen

	Konstruktivism	Actor-Network-Theory
Fokus	Immateriella strukturers inflytande, samspel mellan mänskliga aktörer och strukturer samt identiteters roll inom politik.	Interaktion mellan icke-mänskliga och mänskliga aktörer. Studieobjekt: samhället och materia.
Syfte	Lyfta immateriella aspekters påverkan. Synliggöra identiteters roll inom Internationella Relationer.	Lyfta materiella faktorerers påverkan och genom actor-networks kartlägga en ny, relationell syn på handlande och interaktion, baserad på teorins ontologi. Ifrågasätta försök att ge en social förklaring till alla tillstånd.
Ontologi	Relativistisk Verkligheten är socialt konstruerad och subjektiv. Det materiella och immateriella betraktas som två skilda fenomen.	Relativistiskt. Allt i världen existerar i konstant skiftande relationsnätverk: actor-networks. All interaktion sker inom dessa nätverk, av mänskliga eller icke-mänskliga aktörer och aktanter, på en enhetlig nivå. Tar avstånd från att samhället kan förklara andra fenomen.
Strukturer	a) Strukturer och aktörer är dialektiskt konstituerande och beroende av varandra. b) Normativa och idégrundade strukturer är minst lika viktiga som materiella. Materiella strukturer får mening genom dess sociala kontext, alltså samverkar materiella och immateriella strukturer.	a) Det finns flera verkande krafter som påverkar handlingars riktning. Genom att slå samman alla olika krafter till "en social kraft" osynliggörs det mångfald av aktörer/aktanter som påverkar handlandet. b) De enligt konstruktivismen s.k. sociala strukturerna är i sig inte tillräckligt starka för att bestå. De behöver befästas i immateriella ting för att upprätthållas.
Aktörskap	Aktörers identiteter, intressen och attityder formar dess beteenden. Dessa uppstår genom interaktion. Tillskriver strukturer såsom normer, sociala praktiker osv. eget aktörskap.	Varje ting som förändrar ett tillstånd är en aktör eller aktant. De ting som inte har någon kropp kallas för aktant, dessa har lika stor handlingsförmåga som aktörer. Handlingar flyttas mellan olika typer av aktörer (människor och icke-människor) och förs vidare genom olika verkande krafter.
Identitet	Identitet styr aktörers uppfattningar och ageranden, genom att styra deras intressen och attityder.	Identitet formas inom olika (instabila) grupper. Grupper kan ha olika identitet vid olika tidpunkt beroende på gruppens sammansättning. Identitet behöver befästas i materiella ting för att upprätthållas.
Makt	Betydelsen av makt beror på kontext och intersubjektiva uppfattningar. Makt är socialt konstruerat.	Makt är, likt allt handlande, relationellt: en kontinuerlig process av interaktion mellan olika aktörer/aktanter. Pga immateriella strukturers instabilitet måste maktrelationer befästas i materiella ting för att upprätthållas.
Källa: Uppsatsförfattarnas egen tabell².		

² Källor till informationen i tabellen redovisas i den löpande texten under 2.1 och 2.2.

Tabell 1 visar hur ANT är en förgrening av konstruktivism: Båda teorierna har relativistisk ontologi och studerar samhället. ANT avviker från konstruktivism i inställningen till strukturer och aktörskap. Till följd av dessa skillnader har de även olika syn på identitet och makt. ANT:s analys av materias agens ger oss förutsättningar att undersöka hur muren deltar i actor-networks och kan conceptualiseras som en aktör i Belfast. Genom en relationell ANT-analys som inkluderar både materiella och immateriella aktörer samt interaktion dem emellan ökar vår förståelse för aktörskap inom konflikt. Således ger ANT oss verktyg att besvara vår frågeställning, få en alternativ förståelse för konflikt där materia (i vårt fall muren) tillskrivs aktörskap samt möjlighet att vidareutveckla konstruktivismens förståelse av konflikt.

3 Metod

3.1.1 Fallstudiedesign

Vi använder oss av deskriptiv och teoristyrd fallstudiemetod av enfallsdesign. Fallstudier kännetecknas av viljan att analysera kontextuella betingelser i nära relation till fallet och passar för att besvara frågeställningar av förklarande karaktär - vilket överensstämmer med uppsatsen ambition. Genom att samla in mycket data om ett avgränsat fall kan fallstudiemetoden nå holistisk kunskap om en avgränsad fråga. Uppsatsens metod- och teorival samstämmer: Fallstudiemetodens vetenskapliga grund överensstämmer med ANT:s relativistiska kunskapssyn och strävan efter djupgående analys av sociala processer (Yin 2006).

Metodvalet kan kopplas till forskningsetiska överväganden, vetenskapssyn och forskningsprocessens utfall. Vi anser att den traditionella synen på vetenskap utgår från en positivistisk vetenskapssyn och att det är viktigt att reflektera kring hur dessa etablerade kriterier begränsar kunskapsproduktion. Givet detta är fallstudien den metod som bäst överensstämmer med uppsatsens mål: öka kunskapen om murens aktörskap i konflikten samt bidra till en bredare förståelse av agens (Lundquist 1993). Kvalitativ forskning tenderar att vara flexibel, vilket ställer krav på integritet och tillförlitlighet. Vi strävar efter att reflektera kring hur våra egenskaper kan påverka studiens utfall för att skapa bättre förutsättningar för transparens och reproducerbarhet (Yin 2013).

Vi vill fortsättningsvis säkerställa uppsatsens kvalitet och pålitlighet genom att utforma forskningsdesignen i enlighet med Yins kriterier för fallstudier (Yin 2006). För att säkerställa **begreppsvaliditet** använder vi *resonemangsvaliditet*: Genom att utgå från etablerade definitioner förbättras studiens validitet, framtida användbarhet och kumulativitet (Esaiasson m.fl. 2017). Vi har i enlighet med strategin *Teoretiska hypoteser*, formulerat en generell analytisk strategi med hypotes och analysmodell. Strategin skapar en gynnsam grund för analysens teoretiska inriktning, förbättrar förutsättningarna för att kunna ta hänsyn till samtliga belägg samt riktar analytiskt fokus mot fallstudiens viktigaste aspekter. Detta minskar risken för subjektivitet och bidrar till en mer strukturerad uppsats (Yin 2006:138).

I och med uppsatsens förklarande karaktär tar vi hänsyn till **intern validitet** för att säkerställa korrekt slutsatsdragning och stärka slutsatsernas hållbarhet. Vi kommer bygga upp förklaringar kontinuerligt och förankra dem i både teori och empiri. **Extern validitet** grundas vidare i möjligheten till generalisering utöver den egna fallstudien. Vi syftar inte till generalisering, då uppsatsen är en fallstudie - men hoppas att framtida forskning vill vidareutveckla sådana aspekter. Studiens slutsatser är beroende samt begränsas av kontexten (2006).

För att nå god **reliabilitet** och minimera risken för slumpmässiga fel, strävar vi efter att operationalisera begrepp och vara tydliga med vårt tillvägagångssätt

(Esaiasson m.fl. 2017). Slutligen använder vi oss av en flexibel forskningsdesign för att kunna förändra upplägget under processens gång. Möjligheten att modifiera studiens ursprungliga design skapar bättre förutsättningar för att hantera svårigheter, nå transparens och förbättra undersökningen (Lindstedt 2018; Yin 2006).

3.1.2 Kvalitativ textanalys

Vi använder oss av kvalitativ textanalys med manuell kodning för att studera, tillgodogöra oss samt redogöra det centrala innehållet hos uppsatsens empiriska material. Den kvalitativa analysen centrerar den subjektiva förståelsen av texten och möjliggör analys av underliggande processer - vilket är gynnsamt för förståelsen av murens politiska aktörskap samt säkerställande av validitet och reliabilitet (Esaiasson m.fl. 2017). Vi kommer först urskilja det centrala innehållet, för att vidare sortera, analysera och systematisera detta utifrån vårt analyschema. (Yin 2013). Därigenom ämnar vi kartlägga och samla in information om det actor-network inom vilket muren interagerar - för att således besvara vår frågeställning.

4 Material

Först presenteras det teoretiska och empiriska materialet, därefter diskuteras tillvägagångssätt för insamling och användning. Det teoretiska materialet utgår från Latours originaltext ”Reassembling the social: an introduction to actor-network-theory” från 2005, samt dess svenska översättning ”Tingets återkomst” som utkom 2015. Båda översättningarna kommer användas för att undvika översättnings- och tolkningsfel samt öka möjligheterna för god förståelse.

Vår ambition med den empiriska materialinsamlingen är att få information om pågående processer, beteendemönster och uppfattningar om murarna i Belfast. Undersökningen bygger på sekundärmaterial i form av forskning på området, enkätundersökningar samt journalistik och dokumentärer. Utbudet av empiriskt sekundärmaterial möjliggör en välgrundad undersökning. Vi menar att uppsatsens syfte går att uppnå utan att inkludera empiriskt primärmaterial, men är medvetna om att uppsatsens skulle kunna påverkas av nya intervjuer. Eftersom vi inte har möjlighet att utföra en sådan materialinsamling (med hänsyn till resurstillgång och Covid-19 pandemin) kommer vi använda redan bearbetade intervjuer. Till följd av hur tidigare forskare använt olika metoder för att bearbeta sina intervjuer, presenteras det empiriska materialet på olika sätt. Vi tar hänsyn till detta i vår analys: Beroende på om författaren redovisar direkta citat eller egen tolkning av intervjun, påverkas användbarheten. Direkta citat ger oss bättre förutsättningar för tolkning och analys vilket grundar vårt beslut att främst använda Gusics material. Korving, som inte redovisar direkta citat, har därför använts i kompletterande syfte.

Materialet har valts med mål att fånga upp en stor varians av relevanta tanke kategorier. Med grund i vår djuplodade ambition och ANT:s ontologi där mångfald av verklighetsbilder betonas, har vi inget generaliserande syfte och väljer inte material proportionellt till populationen. Vi samlar istället in material som formats i olika kontexter men där källan varit centralt placerade i förhållande till Belfast.

Intervjuerna är gjorda mellan 2014 och 2017. Med hänsyn till att vårt syfte är att förstå hur murens politiska aktörskap kan förstås utifrån dess förändrade roll de senaste åren kan vi inte se att tidsbegränsningen exkluderar empiri som skulle förändra uppsatsens slutsatser. Vi har undersökt källornas tendens och inte upptäckt systematisk skevhet eller motiv att framställa en fråga på ett visst sätt. Däremot är vi medvetna om att Belfast-konflikten är grundad i en tudelad befolkning och att åsikterna om murarna är polariserade.

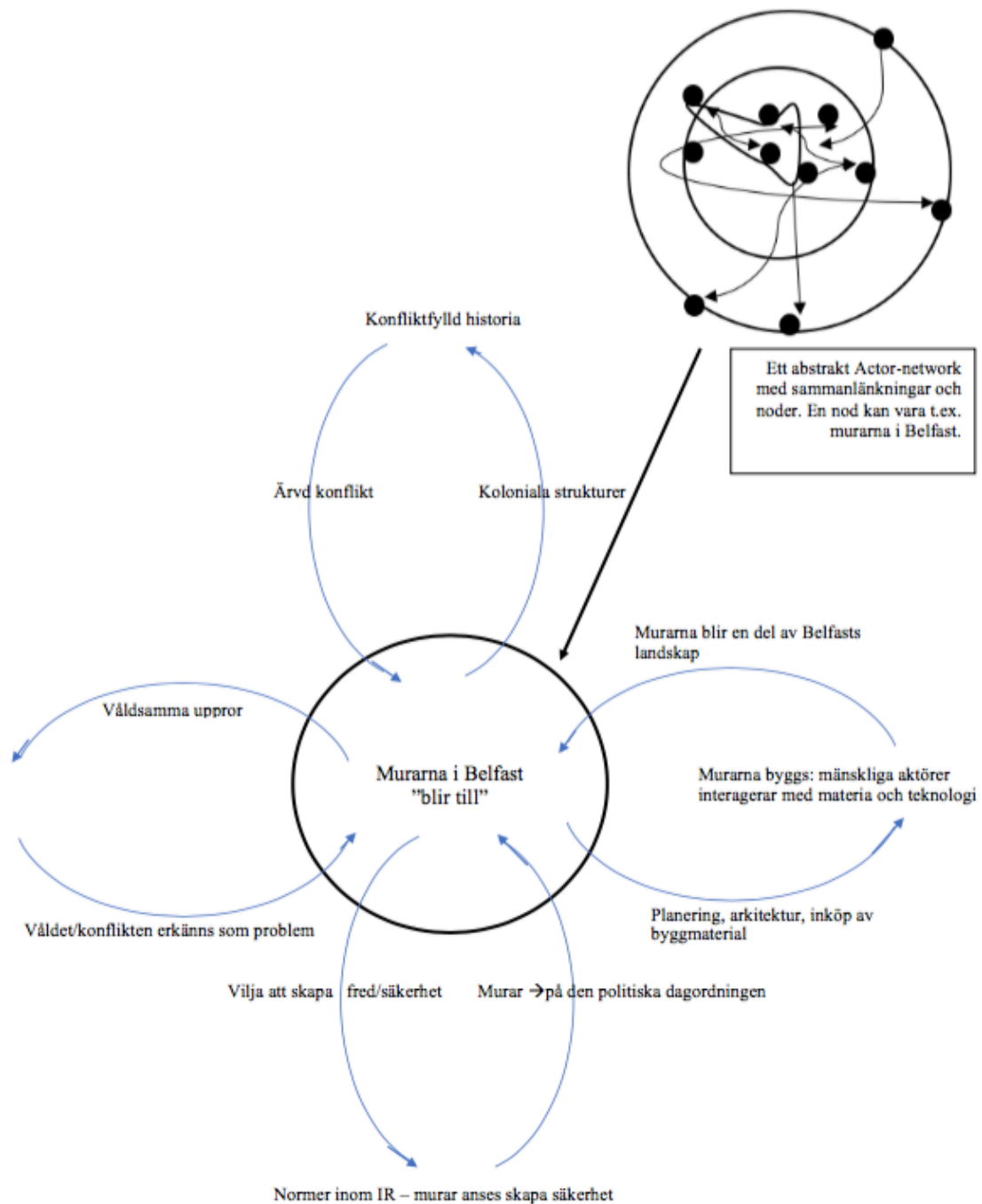
5 Analys

Analysen utgår från analysens olika kategorier som vi skapat med syfte att besvara frågeställningen *Hur kan muren konceptualiseras som politisk aktör inom konflikt?* Analysmodellens uppdelning är ett förenklat sätt att kategorisera murens interaktioner, med grund i ANT (se tabell 2). Det är enligt ANT omöjligt att dela upp interaktioner: Dessa är oskiljbara och tilltrasslade (Latour 2015:105). Uppdelningen ska därmed främst ses som det tillvägagångssätt som används under analysen. Murens politiska aktörskap berörs som helhet under "Diskussion". Vidare analyseras de olika temana med mål att finna olika aspekter som kan bekräfta vår hypotes, i enlighet med uppsatsens forskningsdesign. Vi har valt att analysera kategori 2 och 3 mer djupgående än 1 eftersom vi anser dessa vara viktigare för att besvara frågeställningen och förstå fallet Belfast.

Tabell 2. Analysmodell: ANT:s syn på en politisk aktör. Källa: Uppsatsförfattarnas egen tabell.

1: Interaktion med andra kroppar	2: Interaktion med strukturer och processer	3: Interaktion med idéer, konst och historia
Muren synliggörs som fysisk barriär och kontrollmedel: rörelsemönster, interaktion och stadsplanering påverkas av murens fysiska närvaro.	Muren synliggörs genom dess reproduktion av immateriella strukturer: "othering" och identitet, normer samt dess förkroppsligande av konflikten.	Muren synliggörs genom (re)produktion/stabilisering av ett kollektivt minne, dess roll som politisk anslagstavla och historieskrivare.

I linje med uppsatsens analytiska ramverk fokuserar analysdelen på hur murarna i Belfast konceptualiseras som politiska aktörer enligt Actor-Network-Theory (Latour 2015). För att analysera murens agens behöver vi förstå muren som en grupp av olika enheter: en sammansättning av olika artefakter och aktanter. Muren består av flera enheter med olika materialitet, struktur och arkitektur. Dessa enheter innehar agens och interagerar både med varandra och människor, samtidigt som människor opererar och interagerar genom dem. Dessa interaktioner formar murens agens (Farinacci 2017:89f) och synliggörs, exemplifierat med fallet Belfast, i figur 3.

Figur 3. Visar ett abstrakt actor-network och en förstoring av noden "Murarna i Belfast" där olika aktörer/aktanter interagerar och skapar murarnas agens. Källa: Uppsatsförfattarnas egen figur.

Nedan kommer tre olika sätt som muren interagerar i Belfast analyseras i enlighet med analys-schemat. Först analyseras muren som fysisk barriär och kontrollmedel genom dess interaktion med andra kroppar. Därefter belyses hur den upprätthåller och interagerar med immateriella strukturer och avslutningsvis undersöks murens interaktion med idéer. Genomgående belyses murens politiska aktörskap i formgivningen av Belfast som ett konfliktlandskap.

5.1 Interaktion med andra kroppar – muren som fysisk barriär och kontrollmedel

Murens fysiska barriär skiljer muren från andra gränser (Callahan 2018). Relationen mellan murarna i Belfast och stadens invånare, syns i deras sätt att hindra och kontrollera rörelsemönster. Murarnas fysiska närvaro blockerar vägar, försvårar stadsplanering och begränsar människors interaktionsmöjligheter (Gusic 2017).

5.1.1 Muren – orsak eller effekt?

I intervju med Gusic beskriver en politiker hur murarnas funktion som fysisk skiljevägg omöjliggör interaktion mellan grannskap: ”If you have a massive thirty or twenty foot [i.e., 9 or 6 metres] wall between you and your neighbours, [then] that is just a physical impediment of actually being able to interact” (2017:270). En aktivist uttalar sig liknande “... *peacewalls materially ‘inhibit social mobility and interaction’ as neighbours no longer have an option of connecting with each other*” (2017:271). I uttalandena kan murarna och samhällenas materiella fränkoppling, utöver att vara ett resultat av konflikten, även beskrivas som en orsak till att konflikten upprätthålls. Följaktligen borde demontering av murarna vara ett sätt att lösa konflikten i Belfast. Vi menar dock, med grund i nedan intervjuer, att den materiella fränkopplingen har fått eget liv och befästs i andra delar av Belfast – även platser där muren inte först syns. Eftersom murarnas långlivade närvaro lämnat efter sig materiella och immateriella spår går det inte att underbygga att demontering och omformning av murarna per se skulle lösa konflikten.

Vissa av Belfasts murar har de senaste decennierna omformats som ett första steg mot demonteringsmålet. BIP:s undersökning visar hur enbart en liten andel av murarna idag är “solid walls” (Belfast Interface Project 2011:1). En del murar har fått grindar för att möjliggöra gränsöverskridande rörelse, medan andra har ersatts med stängsel för att katoliker och protestanter ska kunna se varandra och den andra sida av staden (Ballif 2018:43). Ett exempel är den grind som 2011 inrättades i muren som sedan 1994 delat Alexandra Park (norra Belfast) i två. Dåvarande justitieminister Ford beskrev grinden som en symbol för att murarna (och konflikten, dvs det murarna förkroppsligar) går att förändra: “*It challenges the belief that these structures must be a permanent feature*” (Ballif 2018:44).

Figur 4. Visar grinden i muren i Alexandra Park. Källa: Korving 2015:77.

Trots murarnas till viss del förändrade form kvarstår deras kontrollerande funktion. Grindarna har olika öppettider. Således begränsas människors rörelsemöjligheter vilket försvårar socialiserande i staden: besöker du en vän, äter på restaurang eller arbetar på andra sidan måste du återvända innan grinden stängs (Gusic 2017:270). Dessutom leder inte *möjlighet till* social interaktion och *tillgång till* samma ytor kausalt till att grupper bebländar sig (Ballif 2018:44). Genom att stiga in i en offentlig miljö finns risken att stöta på ”de andra” (Young 1990:240). En aktivist förklarar denna rädsla och icke-kausalitet genom gruppernas ”självssegregering” samt trycker på polariserings-processens oundviklighet:

I know people in both communities who have never spoken to each other. And I know people who live less than 100 yards [90 metres] apart that have never even seen each other. [...] They have their own friends and family around them, so why do they need to go into another community? The communities here become very polarized within themselves, simply because this is their area. Their comfort zone. Their ability to socialise and to live and to bring their children up is within this confinement. [...] [frf. mark.] That is the way life is (Gusic 2017:282).

En annan Belfast-bo menar dock att det just är denna segregering som skapar sektarism och att lösningen på problemet är umgänge mellan grupperna - vilket demontering av murarna syftar till: *“The answer to sectarianism is to first create opportunism for people to meet as human beings [...] [frf. mark.] People need to go through the walls, talk to people on the other side, and develop partnerships”* (Gusic 2017:283).

Två andra Belfast-bor intervjuade av Korving, tror att murarnas omformning kan få en positiv effekt på konflikten och hämma othering-processen. Tack vare möjligheten att se den andra gruppen, utmanas både de fientliga attityderna och rädslan - vilket kan förbättra möjligheterna för interaktion (2015:78). En geograf beskriver å andra sidan för Gusic att murarnas produktion av materiellt olikartade samhällen (i detta fall Shankill och Falls) har pågått så länge att (åter)förening av områdena och grupperna som bor inom dem är omöjlig – oavsett om det finns en mur som skiljer dem åt eller inte: *“Certain parts of Falls and Shankill have due to their prolonged material disconnection become so spatially incompatible that the envisioned “panacea” of removing the peace wall would not reconnect them – at least not in any way that would be comparable to how connected they once were”* (2017:279).

Liknande aspekter synliggörs i ett annat uttalande:

At some level, there are effects [of the spatial transformations]. They [...] built a roundabout at the end of the [Bombay] street with the intention that once the [peace] wall came down, you could just reconnect the neighbourhoods [like they once were connected]. But you cannot do that anymore, because on the other side, there is the wall itself, and fences, and a parallel road, and green spaces. To get through from Falls into Shankill, there are numerous things that have to be torn down [i.e., apart from the peace walls], and you probably need to knock down a couple of houses to make the connection. That means that the process since and the planning decisions since [the creation of the peace wall] have actually embedded disconnectedness as a fundamental of how we do our buildings around here (Gusic 2017:280).

5.1.2 Sammanfattning

Ovan presenteras olika, och till viss del motstridiga, perspektiv på murens politiska aktörskap i Belfast-konflikten. De visar dels att muren genom sin fysiska närvaro hindrar socialt umgänge och mellangruppslig interaktion. De visar även att muren idag yttrar sig på flera sätt i Belfast. Muren agerar politiskt genom att påverka Belfasts stadsplanering vilket märks empiriskt i hur protestantiska och katolska områden materiellt fränkopplats och således separerar grupperna från varandra.

Vidare finns det olika åsikter huruvida demontering av murarna i praktiken skulle få en inverkan på konflikten. Å ena sidan framhålls att demontering nästintill tvingar grupperna att samexistera, interagera och förnya sina beteendemönster. Å andra sidan påpekas att murarna, trots omformning, fortfarande innehar samma kontrollerande funktion och att konflikten är så djupt rotad i Belfast och dess invånare att ytterligare politiska åtgärder än demontering av muren behövs för att lösa konflikten.

Gemensamt för uttalandena är att vår hypotes bekräftas: ANT konceptualiserar muren som en politisk aktör i Belfast-konflikten³. När muren fysiskt hindrar interaktion påverkar muren Belfast-invånarnas (möjlighet till) handlande. Det politiska aktörskapet syns även när muren kontrollerar hur, var, när och med vem människor kan röra sig och socialisera sig i Belfast. Detta aktörskap kvarstår, möjligtvis olika starkt, oavsett murens form. Därutöver syns murens politiska aktörskap i konflikten i sättet den påverkar stadsplaneringen. I detta fall resulterar murens politiska aktörskap i materiell fränkoppling som upprätthåller konflikten och således påverkar konfliktens handlingsförlopp, längd och intensitet.

5.2 Interaktion med strukturer och processer – muren upprätthåller det immateriella

Enligt Actor-Network-Theory förser materia samhället med stabilitet. I vårt fall är murarna den materia som upprätthåller immateriella strukturer (Latour 2015:85f). De flesta platser i Belfast konceptualiseras som ”våra” eller ”deras” (Gusic 2017:240). Segregationen är stor och de etnonationella identiteterna är tätt sammankopplade med ägande av territorium (Ballif 2018:35) vilket synliggörs av nedan uttalande: *“We still [after the troubles] [frf. mark.] have the same sort of ‘that’s our space and we hold it’. There is a clear reluctance from either community to be seen to be giving any space whatsoever”* (Gusic 2017:242f)

³ Varje ting som förändrar ett tillstånd eller påverkar riktningen på en annan aktörs handlande är en aktör (Latour 2005:72).

5.2.1 Segregation, skydd och (o)säkerhet

Mer än hälften av stadens invånare bor i homogena och/eller materiellt fränkopplade områden (Ballif 2018)⁴. Murray förklarar hur han under sin uppväxt i Belfast alltid var medveten om splittringen. Han beskriver en gruppgemenskap och rädsla för ”de andra” och ”den andra sidan”. *“Most of your friends, most of your relationships were within the area. You didn’t go outside the area [...] [frf. mark.] because of the fear factor”* (UR 2018).

Murarna i Belfast syftar till att minska våldsamheterna, skapa trygghet och skydda den inre befolkningen mot yttre hot. McCallum berättar hur fredsmurarna å ena sidan under The Troubles skapade känslor av skydd och säkerhet, under en period när våld präglade samhället (Korving 2015:62). Å andra sidan beskriver O’Donnell murarna som magneter för våld, och berättar hur tegelstenar kastades över murarna för att skada den andra gruppen. Vidare, beskrivs hur murarna förenklade våld och att områden nära murarna var extra våldsutsatta (Korving 2015: 65).

Murarnas fredssyfte görs tydligt i deras namn ”fredsmurarna”. DoJ uppmärksammar att namnet ”fredsmurar” dock inte (längre) beskriver murarnas verkliga funktion. *“[...]the term [peacewalls] [frf. mark.] appears increasingly outdated”* (DoJ 2011: 28). Istället för att skapa fred, fungerar murarna som en förskjutningsmekanism som omformar och omlokaliserar våldet. De skapar en ”säker och homogen” insida som kontrasteras mot en ”osäker och våldsam” utsida (Ballif 2018:38). Osäkerheten beskrivs av en aktivist vars uttalande även visar hur ”de andras” områden ingiver en rädsla som påverkar befolkningens sätt att röra sig i staden: *“Certain times there are certain routes that you probably wouldn’t really go. You tend to navigate by where’s safe and where’s not, and where it sits comfortably and where it doesn’t”* (Gusic 2017:249).

Byrne beskriver murarnas direkta koppling till produktionen av gruppernas områden och hur murarna upprätthåller och förstärker den etnonationalistiska geografin (Korving 2015:66). På liknande sätt yttrar McCallum att murarna skapar en mental barriär och rädsla ”för den andra” som kommer finnas i Belfast så länge murarna är kvar (Korving 2015:67)

5.2.2 Identitet

Latour menar att gruppidentiteten är beroende av att det finns en utsida, en annan identitet, att kontrasteras mot (2005). I Belfast kan detta exemplifieras med hur katolikers gruppidentitet formas av vilka som för stunden identifierar sig som katoliker men även av vilka som *inte* gör det. Detta beskrivs av en Belfast-bo som menar att befolkningen till följd av de sociala motsättningarna i samhället, främst

⁴ Ballif definierar homogen som ett område där mer än 70% har samma ”community background” (2018:35).

ser sin identitet utifrån vad de inte är, vilket försvårar interaktion (Korving 2015:50).

Eftersom identiteter är immateriella har de svårt att spridas i tid och rum och behöver befästas i materia för att bestå (Latour 2005:66). En HBTQ-aktivist betonar hur den rumsliga dimensionen skapar barriärer för att träffa personer med annan identitet och således upprätthåller konflikten: *“The spatial aspect is a big part of it. [...] [frf. mark] you almost need to break away from that to meet other people, or have another outlet to meet people who do not share the same identity as you [...] I think that creates huge barriers and boundaries, [...] [frf.mark.]. If people can't humanise people from the other side, it is very difficult to move past what is often deeply engrained prejudice”* (Gusic 2017:285).

5.2.3 Den sekteristiska representationen av Belfast

Sekterism är en del av Belfast samhälle men murarna är bara en del av den sekteristiska representationen av rummet (Ballif 2018:36–38). Den platsspecifika etnonationalistiska kodningen och identitet (re)produceras genom sekteristiska artefakter t.ex. flaggor och muralmålningar (Farinacci 2017). I Belfast kan flaggor signalera kulturell och historisk tillhörighet till platser men även användas för att lovorda identitet, berättar en samhällsarbetare. Flaggor kan även, enligt en geograf, markera territorium, signalera ägandeskap och avskräcka “den andre” (Gusic, 2017:246). Följaktligen kan flaggorna i Belfast ses som en förlängning av murens funktion som producent och upprätthållare av ett etnonationalistiskt konfliktlandskap. Flaggorna visar områdets tillhörighet. En polis exemplifierar flaggorna och muralmålningarnas signalerande funktion: *“You know where you are. It does intimidate people. Again, it is people marking out their territory: ‘this is our area, stay out of it, we will do whatever we want in our area”*(Gusic 2017:246).

Figur 5. Muralmålning med brittiska flaggan (Union Jack) samt Nordirlands och Skottland flagga. Källa: UR 2018.

En tidigare fånge beskriver hur artefakterna (re)producerar uppdelningen av Belfast, avskräcker och upprätthåller "othering-processen": *"People from the outside might say: 'what's a flag got to do with anything?', [but] flags [...] are very important in a divided society. Flags are used to intimidate, to coerce, and tease people. And that is why flags are thrown in people's faces"* (Gusic 2017:247).

Figur 6. Bilden visar irländska flaggan, samt muralmålning i bakgrunden. Källa: UR 2018.

Genom sekteristiska artefakter stabiliseras de etnonationella gruppidentiteterna, som utan materiell koppling hade varit kortlivade, ständigt under förändring och inte tillräckligt stadiga för att upprätthålla en konflikt. Konflikten, och gruppernas anspråk på "eget" territorium, bäddas in i det urbana landskapet och befäster genom materia dikotomin vi/dem. Gränsen - de materiella och immateriella skillnaderna mellan grupperna och deras territorium - förstärks (Young 2018:36). Således sker en dialektisk produktion av Belfasts geografi. Det kontrasterande landskapet upprätthåller strukturell, social och rumslig polarisering i Belfast och därigenom även konflikten (Gusic 2017). Konfliktlandskapet skapar även rutiner och traditioner som ärvs generation efter generation berättar en Belfastinvånare: *"[...] [frf.mark.] for most people it is actually ingrained into their very being. That they wouldn't go there. Your family never went there. That's the other. That's the place of the other"* (Gusic 2017: 283).

5.2.4 Dekonstruktion av muren lämnar spår

När muren monteras om eller demonteras synliggörs de spår som muren lämnar efter sig i form av (politisk) påverkan på konflikten i Belfast. De aktiviteter som sammankopplats för att producera muren träder fram. När muren förändras, förändras och visas även de kausala processer den är en del av. Belfasts Community

Relations Council talar om murarnas roll i stadslandskapet *“the physical barriers which were once seen as short-term protection for embattled communities have now become part of the permanent structural landscape”* (CRC 2008:3). Genom att murarna uppfattas som permanenta upplevs även den konflikt som murarna förkroppsligar som oföränderlig, vilket ristar in gränserna som en varaktig del av landskapet. Samtidigt förstärks ”othering”-processen genom att murarna fysiskt blockerar för interaktion med ”den andre” (Ballif 2018:38,54). Upplevelsen av att murarna, och därigenom konflikten, är ett bestående inslag i Belfast förstärks när murarna kontinuerligt blir fler, högre och mer varaktiga. Här synliggörs hur murens teknologi, skillnad i murens material och sättet muren är sammansatt kan delta som integrerande mellanhänder mellan människor och materia (Ballif 2018).

Således kan murens politiska aktörskap ha olika stark påverkan på handlingsförlopp beroende på murens sammansättning. Murar är inte en enhetlig aktör utan tar sig olika form baserat på vilka interaktioner och handlingar som producerat dem (se figur 3). Murarna i Belfast är inte statiska: När de demonteras dekonstrueras även deras självklarhet som ett inslag i Belfast landskap. Demonteringsprocessen påverkar i sig människors uppfattningar om och förståelse för det som murarna förkroppsligar (Ballif 2018). Att en förändring av muren påverkar debatten i Belfast, visar hur muren kan konceptualiseras som en politisk aktör genom dess sätt att påverka riktningen på Belfasts lokalpolitik.

Det politiska beslutet att omforma och demontera murarna menar vi kan förstås som ett erkännande av murens aktiva deltagande i, och upprätthållande av, konflikten. Att öka insynen till ”den andra sidan” med syfte att minska våldet är att medge att det motsatta (murens blockerande) minskar tilliten till den ”andre”.

5.2.5 Sammanfattning

Murens politiska aktörskap kan konceptualiseras genom interaktion med immateriella strukturer, dels när muren agerar som enskild aktör men även när den agerar i interaktion med olika artefakter. Muren, tillsammans med dessa artefakter, upprätthåller och förstärker ”otheringprocessen” samt möjliggör spridning i tid och rum av identitet, polarisering och dikotomin ”vi/dem”. Därigenom syns murarnas politiska aktörskap: De påverkar riktningen, fortlevnaden och intensiteten av konflikten. Murarnas politiska aktörskap kan även konceptualiseras i de sätt de producerar en upplevd trygg insida och osäker utsida. Muren hindrar, begränsar och omdirigerar, genom denna illusion, även riktningen på Belfast-invånarnas handlingar, val och interaktioner.

Därutöver kan muren konceptualiseras som en politisk aktör i Belfast genom hur den, i motsatt till dess fredssyfte, producerar våldsamheter. Således hindrar muren politiska beslut från att verkställas. Slutligen möjliggör muren att konflikten ärvs genom att upprätthålla immateriella bakomliggande konfliktorsaker. När murarna förstärks, blir högre eller mer varaktiga upplevs konflikten som intensifierad och olöslig. Murarna gör att befolkningen agerar som om så vore fallet. Sätten som muren ovan interagerar, omdirigerar, möjliggör, hindrar,

begränsas, agerar och producerar är mångfaldiga exempel på hur muren *förändrar ett tillstånd* eller *påverkar riktningen på en annan aktörs handlande* - vilket är definitionen av aktörskap enligt ANT. Således stärks vår hypotes om att muren kan konceptualiseras som en politisk aktör enligt teorin genom dess interaktion med immateriella strukturer.

5.3 Interaktion med idéer, konst och historia – muren som politisk anslagstavla

Murarna i Belfast är allt annat än (bara) grå cementplattor: Murarna används som politiska anslagstavlor genom olika typer av målningar. Staden produceras inom ett actor-network. Lagar, politiska beslut och arkitektur samverkar i nätverk. Genom att reglera tid, rum och beteende producerar de staden och invånarnas upplevelse av den. Nätverkets aktörer förankrar lagar i tid och rum för att kontrollera staden (Young 2018).

Det går att se flera krafter som strider om rätten till, och kontrollen av, staden. Här uppmärksammas två: På ena sidan finner vi de som interagerar med muren genom att addera ord och bilder, vilket i Belfast kan exemplifieras med muralmålare. Dessa utmanar den juridiska statusen av murarna och tillskriver sig själva ”rätten till muren” och därigenom även rätten till det territorium som muren innesluter. På andra sidan finner vi de som ”rengör” muren från spår av muralmålarna eller fysiskt avvisar dem. Genom att eliminera spår av interagerande med muren bryts den av folket initierade relationen till muren, den relation folket själva har makt över. Relationen mellan muren och folket går från att ha varit *för* folket, på folkets villkor, till att åter bli ett medel för statsmakten att kontrollera befolkningen (Young 2018:26).

Muralmålningarna reflekterar ofta direkt etnonationalistiska uttryck, såsom glorifiering av frihetskämpar (av de andra benämnda som ”terrorister”, se citat nedan) och gruppens ”egna” paramilitära grupper: *”One man’s terrorist is another man’s hero or another man’s freedomfighter”* (UR 2018, 14:40). Konsten används för att förankra ”vi:et” i landskapet genom att måla med identitetsspecifika färger: orange-grön-vit för katoliker och blå-vit-röd för protestanter (Gusic 2017:244f).

Figur 7. Muralmålningen med irländska flaggan. Källa: UR 2018.

Muren fungerar som en duk för att kommunicera åsikter och bibehålla gruppens sociala identitet. Genom markeringar i rummet strävar grupperna efter att upprätthålla den fysiska avgränsningen och presentera rumsliga berättelser vinklade enligt gruppens perspektiv Syftet är antingen att skrämna ”de andra” eller skapa sammanhållning i gruppen (Gusic 2017:246) - vilket stärker tesen om att muralmålningar bidrar till att producera stadens etnonationalistiska geografi, upprätthålla konfliktbeteenden och ett kollektivt minne samt skapa en gruppgemensam historia och kultur vilket förstärker gruppidentiteterna (UR 2018).

Figur 8. En muralmålning i Norra Belfast med två paramilitärer. Källa: Korving 2015.

Scraton från Queen's University i Belfast lyfter hur stadens konflikthistoria lever kvar och förs vidare till yngre generationer genom de materiella artefakter som formar staden:

One of the issues that people forget is that when the peace agreement arrived things didn't stop and change overnight. This was a society that had been in war and the divisions between communities remained, and the hostility between communities remained. Those divisions are historical and those divisions are clearly rooted in the minds of the children that grow up. They see the walls, they see the divisions, they see the fences and that has become institutionalized (UR 2018, 05:57).

Muralmålningar används för att sprida politiska budskap av paramilitära grupper (i detta fall UYM – Ulsters Young Militants) (se figur 9). Paramilitära pojkscooter använder murarna för att porträttera ”hjältar som dött för sitt folk” och således forma, influera och i slutändan rekrytera nya medlemmar (UR 2018, 14:55). I detta fall syns hur muren, genom att fungera som en politisk anslagstavla, direkt förlänger konflikten genom att attrahera och sammankoppla våldsbenägna individer och därigenom möjliggöra konfliktupptrappning. En av de mest kända målningarna kallas ”Shankill Mona Lisa” och är en paramilitär som riktar ett vapen mot

åskådaren, oavsett var åskådaren står (UR 2018). Således är personer som rör sig i staden runt målningen alltid bevakade av och motiv för paramilitären.

Figur 9. Visar muralmålning av Shankill Mona Lisa använd av UYM med syfte att rekrytera nya medlemmar. Källa: UR 2018.

Fortsättningsvis, finns det också exempel på hur muren används för att förena katoliker och protestanter, b.l.a. har konstnärer från båda grupperna gått samman för att på gränser mellan olika områden måla försonande motiv (UR 2018). Detta visar hur murens politiska aktörskap inte är begränsat till att upprätthålla konflikten utan även kan bidra till försoning. Det visar även att muren inte handlar ensamt utan i relation med andra aktörer och att det är samspelet dem emellan som slutligen bestämmer handlingens utfall.

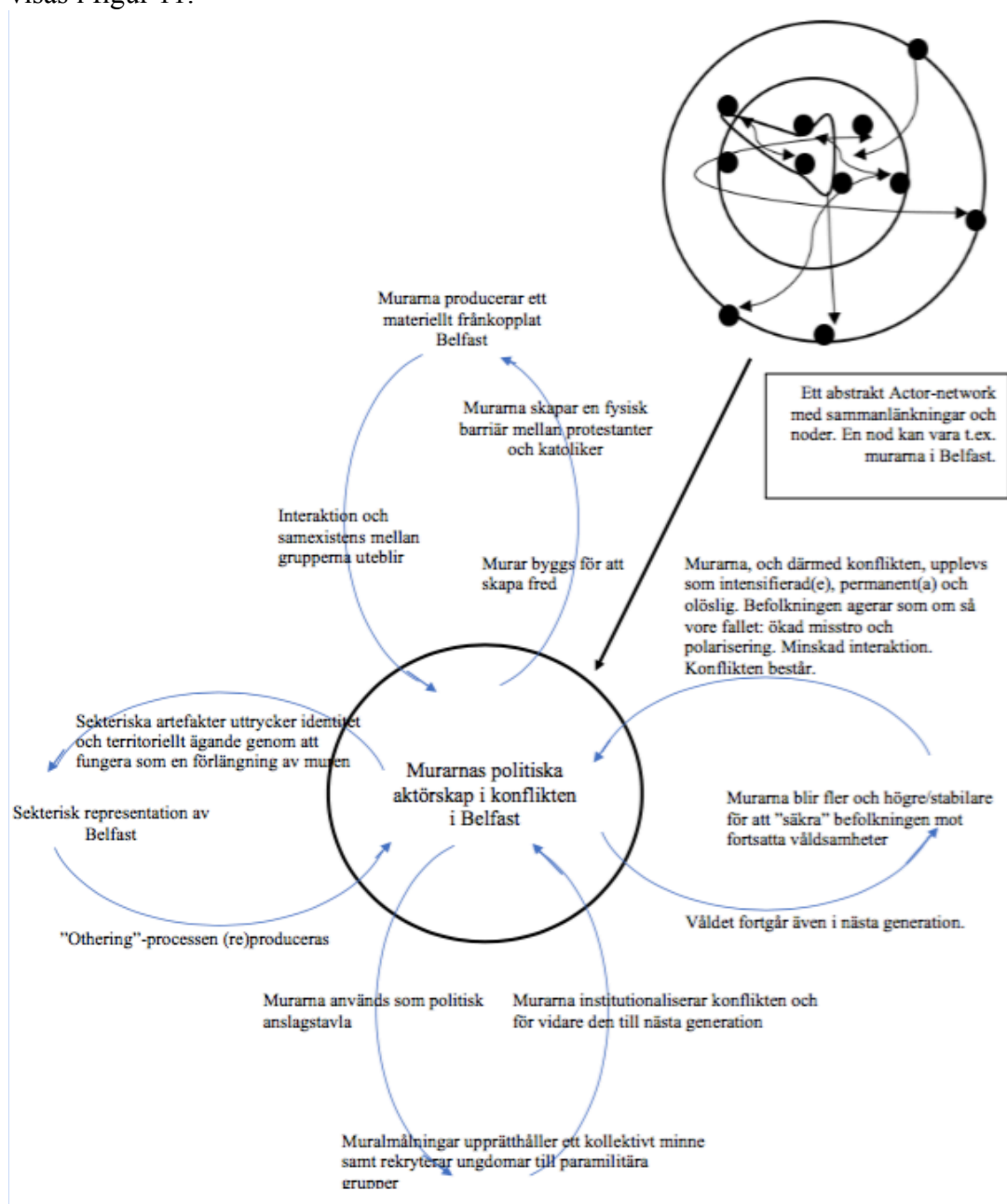
Figur 10. Visar muralmålare som målar försonande motiv på gränsen mellan två områden. Källa: UR 2020.

5.3.1 Sammanfattning

Sammanfattningsvis kan murarna i Belfast conceptualiseras som politiska aktörer genom att verka som ett uttryck för lagar samt politiska beslut och därigenom vara ett medel i kampen om *rätten till staden*. Därefter möjliggör murarna muralmålningar som bidrar till att producera Belfast i etnonationellt kodade områden och förstärka "othering"-processen. De reproducerar ett kollektivt minne, skapar en grupp gemensam historia och kultur som stärker gruppidentiteterna. Murarna kan även conceptualiseras som politiska aktörer som upprätthåller konflikten: De agerar som politiska anslagstavlor, vilka används av paramilitära grupper. Avslutningsvis kan murarna tillsammans med andra aktörer agera för försoning och därmed påverka konfliktens riktning i motsatt håll.

6 Diskussion

I diskussionen sammanfattas först analysen, följt av reflektion kring uppsatsens styrkor och svagheter samt förslag på framtida forskning. Analysen presenterar flera olika, och till viss del motstridiga, perspektiv på hur befolkningen i Belfast upplever murarnas roll i staden. Gemensamt för alla är att vår hypotes bekräftas: Murarna i Belfast kan conceptualiseras som politiska aktörer enligt ANT vilket visas i figur 11.

Figur 11. Visar ett actor-network av murens politiska aktörskap i Belfast. Källa: Uppsatsförfattarnas egna figur.

Empirin visar hur murarna har haft inverkan på befolkningen. Inledningsvis hindrar murarna mellangruppslig interaktion och fri rörlighet i Belfast. Aktörskapet kvarstår oavsett murens form, vid förstärkning upplevs dessutom konflikten som intensifierad och olöslig. Murarna agerar politiskt genom att påverka Belfasts stadsplanering, producera materiell frånkoppling och distanserar samt separerar protestanter från katoliker.

Vi argumenterar för att murarnas politiska aktörskap kan konceptualiseras genom interaktion med immateriella strukturer, dels när muren agerar som enskild aktör men även i interaktion med olika artefakter. Murarna i Belfast, tillsammans med artefakter, upprätthåller och förstärker ”otheringprocessen”, reproducerar ett kollektivt minne, skapar en gruppgemensam historia och kultur. Teorin aktualiserar hur murarna möjliggör spridning i tid och rum av identitet, polarisering och dikotomin ”vi/dem” - vilket leder till att konflikten ärvs och våldsamheterna fortgår. Murarnas aktörskap syns genom deras sätt att uttrycka och påverka politiska beslut och lagar, samt genom deras funktion som politiska anslagstavlor.

Innan vi reflekterar kring uppsatsens styrkor och svagheter samt ger förslag på framtida forskning, vill vi belysa att teori-, material- och metodval spelar roll för uppsatsens slutsatser. Återigen är uppsatsens syfte inte att ge en objektiv eller generaliserbar bild av Belfast-murarna. I enlighet med teorins ontologi, är vi medvetna om uppsatsens subjektivitet - men ser det som en av forskningens oundvikliga följder. I förhållande till den aktuella demonteringsprocessen, ser vi dock positivt på att premisserna för att undersöka kausalitet kan förbättras. Demonteringsprocessen kan skapa tydligare jämförelsepunkter (före vs efter murarna) under en begränsad tidsperiod där omgivande kontext är någorlunda oförändrad, och därmed skapa förutsättningar för generaliserande forskning.

För att diskutera val av fall kan man å ena sidan argumentera för att analys av gränsmurarna USA-Mexiko eller Palestina-Israel skulle kunnat ge ett ännu större bidrag till tidigare forskning, med grund i deras särskilda aktualitet samt stora påverkan på människor och världspolitiken. Å andra sidan visar analysen att murarna har en påverkan på Belfast-konflikten och kan konceptualiseras som politiska aktörer. Vi menar att dessa insikter kan bidra till att kasta ljus på relevansen att undersöka även andra murars roll i konflikter. Vidare, vill vi därför uppmuntra till fler fallstudier på området eftersom mer fördjupande kunskap i nära anknytning till fallen och större empiriskt grund både bidrar med holistisk förståelse om avgränsade fråga, såsom murars aktörskap, och möjligheter till djupgående analys av sociala processer.

Under materialavsnittet lyfts möjliga svårigheter med att uppsatsen förlitar sig på sekundärmaterial. Med grund i att frågeställningen kan besvaras och hypotesen bekräftas, drar vi slutsatsen att våra farhågor inte inträffade. Tack vare uppsatsens reflexiva forskningsdesign, kunde vi angripa materialet mer flexibelt och fokusera samt fördjupa kunskapen om fallstudiens, enligt oss, viktigaste aspekter. Resultatet är dock fortfarande beroende av materialvalet, således kan vi inte utesluta att annat material, precis som för all forskning, hade kunnat leda till andra slutsatser.

Vidare bidrar uppsatsen till tidigare forskning genom att öka förståelsen för murars inverkan i konflikter och ANT:s förmåga att förklara detta. En mer komplex förståelse för murars roll i konflikter är, med hänsyn till murars ökade närvaro,

särskilt viktigt för förståelse av samtida konflikter. Baserat på att mycket av den befintliga mur-forskningen är gjord under andra villkor bidrar uppsatsen till en bred vetenskaplig bas med ökad kunskap om murar i vår samtida globaliserade värld: dagens ekonomiska system, sociala kontext och förändrade krigföring. Genom att uppsatsens hypotes bekräftas syns betydelsen av att inkludera materia som politisk aktör och inte uteslutande grunda sin förklaring på sociala strukturer.

Avslutningsvis, vill vi uppmuntra till vidare forskning inom området - för att både bidra till ökad förståelse av materias inverkan, bättre möjligheter för konflikthantering samt uppvärderandet av ett negligerat område inom IR. Med fortsatta studier på området, i form av både insamling och analys av empiri, hoppas vi att man kan uppnå större förståelse för muren som politisk aktör i konflikt.

7 Slutsats

I uppsatsens analys framkommer förklaringar till hur murarna påverkar riktning, handlingsförlopp, fortlevnad och intensitet av Belfast-konflikten. Murarna hindrar, möjliggör, begränsar och omdirigerar även riktningen på invånarnas handlingar, val och interaktioner. Frågeställningen besvaras genom att analysverktyget och ANT appliceras på empiri. Sätten som murarna interagerar, agerar och producerar är mångfaldiga och exemplifierar hur muren *förändrar tillstånd* och/eller *påverkar riktningen på en annan aktörs handlande* - vilket är definitionen av aktörskap enligt ANT. Slutligen, genom att applicera ANT på empirin bekräftas uppsatsens hypotes: Muren conceptualiseras som en politisk aktör i Belfast-konflikten enligt ANT genom dess interaktion med andra kroppar, immateriella strukturer och idéer samt funktion som kontrollmedel.

8 Referenser

- Ballif, Florine, 2018. "Dismantling Belfast peace walls" i Andrea Mubi Brighteni (red.) & Mattias Kärholm (red.) *Political and Cultural meanings of Vertical Structures and Surfaces*. London: Routledge. s. 35-58.
- BBC, 2018. "Will NI Peace walls come downny 2023 to meet 10-year target?". British Broadcasting Corporation. [Elektronisk] Tillgänglig: <https://www.bbc.com/news/uk-northern-ireland-43991851>
Hämtdatum: 2020-11-25
- Behraves, Maysam, 2011. Constructivism: An Introduction. E-international relations. [Elektronisk] Tillgänglig: <https://www.e-ir.info/2011/02/03/constructivism-an-introduction/>
Hämtdatum: 2020-11-26.
- Belfast Interface Project, 2012. *Belfast Interfaces: Security Barriers and Defensive Use of Space*, Belfast, United Kingdom: Belfast Interface Project. [Elektronisk] <https://www.belfastinterfaceproject.org/sites/default/files/publications/Belfast%20Interfaces%20-%20Security%20barriers%20and%20defensive%20use%20of%20space.pdf>
Hämtdatum: 2020-11-25
- Bennett, Jane 2010. *Vibrant Matter: A Political Ecology of Things*. Duke University Press.
- Bergström, Göran & Kristina Boréus (red.)(2018). *Textens mening och makt. Metodbok i samhällsvetenskaplig text- och diskursanalys*. 4. uppl.. Lund: Studentlitteratur AB.
- Brown, Wendy, 2010. *Walled States Waning Sovereignty*. New York: Zone Books. [Elektronisk] Tillgänglig: <https://www.jstor.org/stable/j.ctv14gpj55>
Hämtdatum 2020-12-22.
- Brunn, Stanley, Sarah Byrne, Louise McNamara & Annette Egan David, 2010. "Belfast Landscapes: From Religious Schism to Conflict Tourism", *American Geographical Society's Focus on Geography*, vol. 53, issue 3, s. 81-91.

- Community Relations Council, 2008. *Towards Sustainable Security. Interface Barriers and the Legacy of Segregation in Belfast*. Belfast: CRC.
- Cordella, Antonio & Maha Shaikh, 2006. From Epistemology to Ontology: Challenging the Constructed Truth of ANT. [Elektronisk] Tillgänglig: https://www.researchgate.net/publication/301295219_From_Epistemology_to_Ontology_Challenging_the_Constructed_Truth_of_ANT/citation/download
- Hämtdatum: 2020-12-25.
- DoJ, 2011. *Building Safer, Shared, and Condent Communities, A Consultation on a New Community Safety Strategy for Northern Ireland*. Belfast: DoJ.
- Esaiasson, Peter, Mikael Gilljam, Henrik Oscarsson, Ann Towns & Lena Wängerud (2017). *Metodpraktikan - konsten att studera samhälle, individ och marknad*, 5. uppl. Stockholm: Wolters Kluwer.
- Farinacci, Elisa, 2017. "The Israeli-Palestinian Separation Wall and the Assemblage Theory: The Case of the Weekly Rosary at the Icon of Our Lady of the Wall" , *Journal of Ethnology and Folkloristics*, vol 11, nr 1, s. 83-110.
- Fernando Baron, Luis & Ricardo Gomez, 2016. "The Associations between Technologies and Societies: The Utility of Actor-Network Theory", *Science, Technology & Society*, vol 21, issue 2, s. 1-20.
- Gusic, Ivan, 2017 *War, Peace & the City. Urban conflicts over peace(s) in the postwar cities of Belfast, Mitrovica, and Mostar*. Diss. Lund: Statsvetenskapliga institutionen, Lunds universitet.
- Jackson, Richard, 2009. "Constructivism & Conflict Resolution" i Jacob Bercovitch, Victor Kremenyuk & I. William Zartmans (red.) *The SAGE Handbook of Conflict Resolution*. London: Sage, s. 172-187.
- Jung, Hoyoon, 2019. "The evolution of social constructivism in Political Science". *SAGE Open*, vol. 9, nr. 1.
- Korving, Ilse, 2015. *The Making and Unmaking of Social Identity Boundaries and Physically Defined Geographical Borders*. Masteruppsats. Utrecht: International Relations (Conflict Studies and Human Rights), Utrecht University.
- Lasswell, Harold Dwight, 1958. *Politics: who gets what, when, how: with postscript*.
- Latour, Bruno, 2005. *Reassembling the Social: An Introduction to Actor-network-theory*. Oxford: Oxford University Press.
- Latour, Bruno, 2015. *Tinget återställt*. Lund: Studentlitteratur.

- Lexico 2020 = Lexicos webbplats, Mening of power. [Elektronisk] Tillgänglig: <https://www.lexico.com/definition/power> . Hämtdatum: 2020-12-04.
- Lindstedt, Inger, 2018. *Forskningens hantverk*. Lund: Studentlitteratur.
- Lundquist, Lennart, 1993. *Det vetenskapliga studiet av politik*. Lund: Studentlitteratur AB.
- McGarry, John & Brendan O’Leary, 2010. “Five Fallacies: Northern Ireland and the liabilities of liberalism”, *Ethnic and Racial Studies*, vol 18, nr. 4, s. 837-862.
- MSB, 2013. “Fördjupning Nordirland”.
- Nail, Thomas, 2016. *Theory of the Border*. New York, NY: Oxford University Press.
- A) Newman, David, 2003. “Boundaries” i John Agnew (red.), Karharyne Mitchell(red.) & Gerard Toals (red.) *A Companion to Political Geography*. Blackwell Publishing. s. 123-131.
- B) Newman, David, 2003. “On Borders and Power: A Theoretical Framework”, *Journal of Borderlands Studies*, vol. 18, nr. 1, s. 13-25.
- Newman, David, 2006. “The lines that continue to separate us: borders in our ‘borderless’ world”. Presenterad på the Annual Meetings of the Association of American Geographers, Denver 2005. *Progress in Human Geography*, vol 30, nr 2. s. 1-19.
- Price, Richard & Christian Reus-Smit, 1998. “Dangerous Liaisons? Critical International Theory and Constructivism”, *European Journal of International Relations*, vol. 4, nr. 3, s. 259-295. London: SAGE Publications.
- Reus-Smit, Christian, 2013. “Constructivism” i Scott Burchill & Andrew Linklater (red.) *Theories of international relations*. London: Red Globe Press.
- Simpson, Mark, 2020. “Peace wall demolished in Belfast”, BBC. [Elektronisk] Tillgänglig: <https://www.bbc.com/news/uk-northern-ireland-51300476> hämtdatum: 2020-11-25
- Theys, Sarina, 2017. “Constructivism” i Stephen McGlincheys, Rosie Walters & Christian Scheinpflug *International Relations Theory*. Bristol: E-international relations.

- UR 2018. "Nordirland". Sveriges Utbildningsradio Play. [Elektronisk] Tillgänglig: <https://urplay.se/program/213083-murar-granser-och-taggrad-nordirland>
Hämtdatum: 2020-12-28.
- Vallet, Élisabeth & Charles-Philippe David, 2012. "Introduction: The (Re)Building of the Wall in International Relations", *Journal of Borderlands Studies*, vol. 27, issue 2, s. 111-119.
- Yin, K. Robert, 2006. *Fallstudier: design och genomförande*. Malmö: Liber AB.
- Yin, K. Robert, 2013. *Kvalitativ forskning från start till mål*. Lund: Studentlitteratur AB.
- Young, Alison, 2018. "On walls in the open city" i Andrea Mubi Brighteni (red.) & Mattias Kärrholm (red.) *Political and Cultural meanings of Vertical Structures and Surfaces*. London: Routledge. s. 17-34.
- Young, Iris Marion, 1990 (2011 red.). *Justice and the Politics of Difference*. Princeton: Princeton University Press.